

Internationale inzet voor kinderrechten

“Ik werd gegrepen door het beeld van Janusz Korczak en zijn kinderen”

TEKST KARIEN ANSTADT

Philip Veerman is orthopedagoog, gezondheidszorgpsycholoog en bovenal expert op het gebied van kinderrechten in de ruimste zin. Ook de afgelopen tijd een actueel onderwerp door de extra druk die het coronavirus op kinderen in kwetsbare situaties heeft gelegd. Philip heeft zich laten inspireren door de befaamde Pools-Joodse pedagoog Janusz Korczak, die ervoor koos om met de kinderen van zijn weeshuis mee te gaan toen zij naar Treblinka werden gedeporteerd in plaats van ze in de steek te laten.

Philip Veerman

In zijn lange carrière heeft Philip, geboren in 1948 in Amsterdam, het initiatief genomen tot meerdere vernieuwingen in de jeugdwelzijnszorg en zich ingezet voor verbeteringen op het gebied van kinderrechten in Israël, Nederland en internationaal. In 2015 werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau voor veertig jaar werk voor de rechten van het kind. Philip, nu 72 jaar, is nog steeds actief en werkt bij het JIT (jeugdinterventieteam) in Den Haag. Daar gaat het onder meer om hulp aan jongvolwassenen die dakloos zijn of van wie de jeugd een aaneenschakeling van ellende is geweest.

Ik spreek Philip via beeldbellen door de huidige coronacrisis, en vroeg hem eerst naar zijn ervaringen in deze tijd.

Ik maak me zorgen over dakloze jongeren. Deze jongvolwassenen kunnen niet thuisblijven, domweg omdat ze geen thuis hebben. Ze slapen dan eens in een auto, dan weer in een tentje in een park of bij een vriend op de bank. Er zijn ook veel te weinig nachtopvangplekken in de Randstad. En natuurlijk zijn ze ook bang om ziek te worden. Voor deze groep moet juist nu snel meer (begeleide) woonruimte komen.

Hoe kwam je in aanraking met het leven en werk van Janusz Korczak?

Dat was in 1975. Ik was in Israël en bracht een bezoek aan Yad Vashem. Daar zag ik een beeld van Janusz Korczak en zijn kinderen. Ik was onmiddellijk gegrepen en wilde meer informatie. Een medewerker van het Holocaust Herdenkingscentrum bracht mij toen in contact met Shmuel Gogol, die als kind in het weeshuis van Korczak had verbleven. Die vertelde mij o.a. dat hij een mondharmonica van Korczak had gekregen die hij zelfs had meegenomen toen hij naar Auschwitz werd gedeporteerd en er voor de gaskamer op moest spelen.

“Korczak heeft enorm veel geschreven, ook kinderboeken.”

Wanneer besloot je om de Janusz Korczak Stichting in Nederland op te zetten?

Dat was in 1982 nadat ik me uitvoerig had verdiept in zijn leven, ideeën en werk. Zijn ideeën over de rechten van

Detail monument Janusz Korczak en de weeskinderen, Yad Vashem

het kind spraken me zo aan dat ik deze ook in Nederland meer bekendheid wilde geven. Korczak heeft enorm veel geschreven, ook kinderboeken. Er was toen veel contact met acteur Benjamin Gijzel, die ook Pools spreekt en Korczak ging vertalen. En ik ging op zoek naar medestanders die deel zouden willen uitmaken van het bestuur van de Stichting. Jaap Polak, advocaat, en Kees Waalwijk, docent van de Sociale Academie, waren een van de eersten.

Welke projecten heb je naar Nederland gebracht?

In 1972 heb ik de Stichting Browndale Nederland opgericht. Dat was een vorm van jeugdopvang die ik in Canada had leren kennen, gezinshuizen als alternatief voor grote inrichtingen. In Wisconsin had ik ook gezien hoe oudere vrijwilligers een pleeg grootouderrol vervulden voor kinderen in instellingen. Dat is hier ook van de grond gekomen.

Je hebt 17 jaar in Israël gewoond, wat heb je daar gedaan?

Ik ben in 1988 in Israël gaan wonen en heb daar de Israëlische afdeling van Defence for Children

JANUSZ KORCZAK

Janusz Korczak, pseudoniem van Henryk Goldszmit, werd in 1878 in Warschau geboren in een geassimileerde Joodse familie. Hij specialiseerde zich tot kinderarts en ontwikkelde zich tot pedagoog met de volgende vernieuwende principes:

- respect voor het kind (als mens) in iedere levensfase
- het serieus nemen van kinderen
- het recht van het kind te zijn zoals het is
- het recht van het kind op de dag van vandaag
- het recht van het kind op zijn eigen ontwikkeling

In 1912 stichtte hij in Warschau een weeshuis voor Joodse kinderen, Dom Sierot, Huis der Wezen. Dom Sierot was een soort republiek voor kinderen, met een eigen parlement, een gerechtshof en een krant. Tijdens de eerste wereldoorlog was Korczak militair arts, maar aan het front schreef hij pedagogische essays. Na de Eerste Wereldoorlog keerde hij terug als directeur van Dom Sierot en stichtte hij een tweede weeshuis: Nasz Dom, Ons

Huis. In de jaren '30 had hij een eigen radioprogramma en was hij een bekend figuur in Polen. Hoewel hij tegelijkertijd met antisemitisme en tegenwerking te maken had, ontving hij in 1933 een hoge Poolse staatsonderscheiding. In 1940 werd zijn weeshuis gedwongen naar het getto van Warschau te verhuizen en Korczak ging daar ook wonen.

Toen Duitse soldaten de ongeveer tweehonderd kinderen kwamen ophalen voor deportatie naar Treblinka, koos Korczak ervoor met de kinderen mee te gaan, ondanks het feit dat hij wegens zijn bekendheid vrijgesteld werd. In een indrukwekkend ooggetuigenverslag staat te lezen hoe de kinderen zich vastklampten aan hun leraar en mentor. Niemand van hen overleefde.

Momenteel zijn wereldwijd meer dan dertig verenigingen en stichtingen werkzaam om de ideeën van Janusz Korczak te verspreiden.

Janusz Korczak met de kinderen in het Nasz Dom weeshuis, jaren twintig

International (DCI) opgericht. Op de dag dat het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK) werd ondertekend door Israël organiseerden zij een eerste bijeenkomst in Tel Aviv.

Het was een heel bijzondere en ontroerende bijeenkomst omdat Shmuel Gogol daar optrad met een aantal kinderen

Philip Veerman, spreker op de International Summercourse 2019, in New Brunswick, Canada, over de rechten van het kind. Thema, het recht op onderwijs voor allen: inclusief onderwijs en de rechten van kinderen.

en mondharmonica speelde. Daarna organiseerden wij nog vele congressen over de rechten van het kind in Israël en schreven met een coalitie met vele Israëlische NGO's het eerste NGO-rapport over de implementatie hiervan in Israël voor het VN Comité van de Rechten van het Kind. Maar ons hoofdproject was het introduceren van rechtsbijstand bij kinderstrafzaken. Daarvoor kregen wij zelfs de prijs van de voorzitter van de Knesset voor het bevorderen van de kwaliteit van leven. Ook openden we een paar kinderrechtswinkels en mochten we huizen van bewaring bezoeken om de situatie van opgesloten jongeren te monitoren.

“Mijn Joodse vader zat in het verzet en hielp mee met de vluchtlijn naar Zwitserland.”

Waar bracht Defence for Children je nog meer naar toe?
Ik ben vijf jaar President van de International Executive Council van Defence for Children, DCI, in Genève geweest (1997-2002) en in 2003 startte ik een DCI-sectie in Sierra Leone. Ik ben daar nog geweest tijdens die vreselijke

burgeroorlog. Wij lobbyden toen voor het tot stand komen van een Optioneel Protocol bij het kinderrechtenverdrag. In het Verdrag staat dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst mogen worden opgeroepen. Wij vonden dat te laag en in 2000 kwam het Optioneel Protocol er dat door Nederland en Israël werd geratificeerd. De leeftijdsgrens is nu 18 jaar. Helaas is een paar jaar na mijn terugkeer naar Nederland de Israëlische sectie door geldgebrek gestopt. Subsidie van allerlei fondsen ging namelijk naar de (veel radicalere) Palestijnse sectie die was ontstaan.

Je hebt je leven gewijd aan jeugdwezijn en kinderrechten, waar komt die gedrevenheid vandaan?

Dat heeft toch ook met de Tweede Wereldoorlog te maken en de geschiedenis van mijn familie; de meesten hebben het niet overleefd. Mijn Joodse vader zat in het verzet en hielp mee met de vluchtlijn naar Zwitserland. Daar heb ik veel van meegekregen. Ik denk dat dat toch een belangrijke reden is waarom ik me wilde inzetten, een bijdrage leveren aan een betere wereld. •